

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-03-22

Diarienummer N609-0913/23

Handläggare:

Christian Arensberg

E-post: christian.arensberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen om Västra Götalands kulturstrategi och kulturplan 2024- 2027

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-03-22, som eget yttrande till stadsledningskontoret.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Göteborgs Stad har mottagit Västra Götalandsregionens förslag till Kulturstrategi för 2024-2027 för yttrande. Grundskolenämnden och kulturnämnden är ombedda att inkomma med yttranden till stadsledningskontoret.

Förvaltningen bedömer att Kulturstrategin 2024-2027 i nuvarande form inte uppfyller de krav och förväntningar som kan ställas på den regionala kulturstrategin. Förvaltningen bedömer att fyra områden i strategin behöver utvecklas.

- Det saknas ett tydligt barnrättsperspektiv i strategin och de delar som handlar om barn och unga är inte tillräckligt förankrade i de nationella mål och strategier som finns inom kulturområdet.
- Strategin är med nuvarande skrivningar svår att använda för kommunala kulturinstitutioner för barn och unga vid upprättande av samarbete med de kulturella institutionerna i regionen.
- Strategin är med sin nuvarande omfattning och skrivningar svår att använda som ett verktyg för dialog och samverkan mellan myndigheter, kommuner, kulturinstitutioner, kulturorganisationer och kulturutövare.
- Språket i strategin behöver utvecklas, vissa texter saknar struktur och sammanhang vilket gör att de bitvis blir obegripliga.

Förvaltningen bedömer att kulturstrategin i nuvarande skick inte utgör en tillräckligt bra grund för att stödja det lokala arbetet i staden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Det är en grundläggande rättighet för barn och unga att delta i det kulturella och konstnärliga livet, både att få möjlighet att uppleva konst och kultur och till eget kulturutövande. Väl fungerande och förankrade strategier och planer för hur tillgången till kultur för barn och unga ska säkerställas är centralt för att barn och ungdomar i alla skolor ska kunna ta del av och utöva kultur. Förvaltningens bedömning är att det underlag till kulturstrategi som regionen skickat på remiss inte uppfyller detta grundkrav. Det behövs ett omtag av delar av strategin för att den ska kunna bidra till att säkerställa och förverkliga barns och ungas rätt till kultur.

En viktig aspekt som inte är tillräckligt belyst och förtydligad i strategin är hur kulturen i regionen ska bidra till jämlika möjligheter för barn och unga att kunna få uppleva, skapa och sprida kultur. Delar av strategin, särskilt bilagan om barn och unga, är skriven på ett sätt som gör det svårt att förstå syftet med texten.

Strategin uttrycker vikten av att barn och unga ska få möjlighet att uttrycka sina åsikter och vara delaktiga i framtagandet av strategier och planer. Men det framgår inte tydligt i strategin hur barn och ungas åsikter har beaktats eller hur och om de har påverkat innehållet. Sex ungdomar nämns och citeras, men om dessa ungdomar motsvarar ett jämlikt urval eller den mångfald som finns i regionen får läsaren inte information om.

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 17 april 2023.

Bilagor

1. Kulturstrategi Västra Götaland med kulturplan 2024-2027
2. Bilaga Barn och unga strategi 2024-2027

Ärendet

Grundskolenämnden ska ta ställning till förvaltningens förslag till yttrande över Västra Götalandsregionens Kulturstrategi 2024-2027. Stadsledningskontoret är ansvariga för att sammanställa stadens yttrande över strategin.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda den 28 april 2023.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stad är remissinstans för Västra Götalandsregionens Kulturstrategi 2024-2027. Stadsledningskontoret har begärt yttranden från grundskolenämnden och kulturnämnden.

Grundskoleförvaltningen har fokuserat på de områden i förslaget till kulturstrategi som berör barn och unga. Medarbetare från verksamhetsområdet Kultur har deltagit i framtagandet av förvaltningens förslag till yttrande.

I Sverige är kulturpolitiken utformad på nationell, regional och kommunal nivå. Infrastrukturen innefattar flera myndigheter, organisationer och institutioner som tillsammans arbetar för att främja och stödja kultur i Sverige. Alla nivåer ansvarar för att fastställa mål, strategier och riktlinjer för kulturpolitiken och dessa är mer eller mindre övergripande beroende på vilken nivå de skrivs fram för. Alla nivåer ansvarar även för att följa FN:s konvention om barnets rättigheter, där flera artiklar handlar om barns kulturella rättigheter.

Det är av vikt att nationell, regional och kommunal kulturpolitik förhåller sig till varandra. Detta har varit ett av förvaltningens fokus under framtagandet av förslaget till yttrande.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att förslaget till Kulturstrategi 2024-2027 för Västra Götalandsregionen inte uppfyller de krav eller förväntningar som Göteborgs Stad har på en regional kulturstrategi. Bedömningen bygger på fyra perspektiv där strategin behöver utvecklas.

- Det saknas ett tydligt barnrättsperspektiv i strategin och de delar som handlar om barn och unga är inte tillräckligt förankrade i de nationella mål och strategier som finns inom kulturområdet.
- Strategin är med nuvarande skrivningar svår att använda för kommunala kulturinstitutioner för barn och unga vid upprättande av samarbete med de kulturella institutionerna i regionen.
- Strategin är med sin nuvarande omfattning och skrivningar svår att använda som ett verktyg för dialog och samverkan mellan myndigheter, kommuner, kulturinstitutioner, kulturorganisationer och kulturutövare.
- Språket i strategin, vissa texter saknar struktur och sammanhang vilket gör att de bitvis blir obegripliga.

Rubriceringen nedan följer rubrikerna i strategin och behandlar förvaltningens synpunkter kopplade till respektive avsnitt.

Förutsättningar

Förvaltningen saknar inledningsvis en övergripande beskrivning av hur stat, region och kommun förhåller sig till varandra avseende kulturpolitiken. Det finns mål och strategier för kulturen på alla nivåer och det är viktigt att de förhåller sig till varandra. När mål och strategier är samordnade och kompletterar varandra kan det kulturella och konstnärliga livet utvecklas vilket gynnar både konstnärer, kulturutövare och allmänheten. Det stärker kulturens roll som samhällsbyggande kraft och främjar mångfald, tillgänglighet och kulturell innovation.

Förvaltningen saknar även en redogörelse för hur regionen förhåller sig till det kulturpolitiken ska göra för att uppnå de nationella målen för kultur:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Dessutom finns det mål beslutade av riksdagen inom olika områden och det saknas en beskrivning om hur strategin förhåller sig till dem.

För att kunna förstå strategin bedömer förvaltningen att det behövs en beskrivning av vilka metoder som använts vid framtagandet av strategin. Det gäller särskilt för hur barn och unga varit delaktiga i framtagandet av strategin. I strategin finns det skrivningar om barnkonventionens krav på barn och ungas delaktighet och möjlighet att komma till tals. Barn och unga är också en prioriterad målgrupp både inom den nationella och regionala kulturpolitiken. Förvaltningen är dock tveksam till om regionens tillvägagångssätt att ta fram kulturstrategin uppfyller Barnkonventionens skrivningar om barn och ungas deltagande och deras rätt till kultur. Strategin saknar en beskrivning av hur Barnkonventionens krav kommit till uttryck i framtagandet av strategin.

Sex ungdomar finns omnämnda och ibland citerade i texten. Men hur dessa sex ungdomar utvalts eller hur deras sammansättning motsvarar behovet av till exempel jämlikhet och mångfald och vad i strategin som kan härledas till deras delaktighet saknas det beskrivningar om. När det gäller övriga dialoggrupper framgår det att det har varit en bred representation både när det gäller kommuner, kulturorganisationer, det fria kulturlivet och civilsamhället.

Förvaltningen bedömer att perspektivet avseende barn och unga behöver utökas och utvecklas i strategin. Relationen mellan barns och ungas och vuxnas delaktighet i framtagandet av strategin behöver jämnas ut. Under avsnittet ”Stärka barns och ungas rätt till konst och kultur” beskrivs barn och unga som en mångfacetterad och diversifierad grupp, då skillnaden mellan grupper bland barn och unga är stor. Med den beskrivningen bedömer förvaltningen att gruppen av barn och unga som fått möjlighet att vara med och påverka innehållet i strategin borde haft en bredare representation än vad som varit fallet.

Ett förtydligade kring hur detta hanterats vid framtagandet av strategin bedömer förvaltningen också ökar strategins användbarhet och bidrar till hur den ska tolkas i

relation till statliga och lokala planer och strategier. Särskilt hur barn och unga i grupper som är underrepresenterade när det gäller att få ta del av konst och kultur och det egna kulturutövandet. Hur barn och unga deltagit i arbetet med att ta fram strategin behöver också beskrivas. Här finns det befintliga strukturer för ungdomar, till exempel elevråd på grund- och grundsärskolor, fritidsverksamheter, lokala föreningar och organisationer, som regionen kan involveras i arbetet.

Agenda 2030

På nationell nivå betonas att kultur har en viktig roll i arbetet för att motverka ojämlikhet. Förvaltningen saknar skrivningar om detta i strategin under rubriken Agenda 2030. Förvaltningen vill betona att det är inom jämlikhetsområdet som kulturverksamheterna kan göra störst skillnad då frågan om jämlikhet knyter an till merparten av övriga mål.

Kulturen kan bidra till att minska ojämlikheten inom ramen för Agenda 2030 genom att arbeta för att vara mer inkluderande, stärka kulturell utbildning, främja förståelse och empati, stötta ekonomisk jämlikhet och gynna samarbete mellan olika samhällsgrupper. Strategin behöver enligt förvaltningen ta ställning och därmed ge stöd till hur detta kan se ut i regionen.

Avsnittet om Agenda 2030 är också ett exempel där förvaltningen saknar en tydlig koppling till Barnkonventionen. I regeringens proposition 2019/20:188, s. 11 Sveriges genomförande av Agenda 2030, konstateras att ungas perspektiv, engagemang och innovationer är av stor betydelse för genomförandet av Agenda 2030. Barn och unga är de som påverkas av effekterna av de beslut som fattas och därför är det viktigt att de får vara delaktiga och får inflytande över dagens beslut. Särskilt fokus bör sättas på att uppmärksamma och inkludera dem som befinner sig i en särskilt utsatt situation, i utanförskap eller har svårt att själva göra sin röst hörd. Barn och ungas delaktighet i det som berör Agenda 2030 i strategin behöver enligt förvaltningen utvecklas.

Stärka barns och ungas rätt till konst och kultur

I avsnittet beskrivs att barn och unga stärks när de upplever att deras bidrag gör skillnad och för att realisera detta måste de få makten på riktigt. Det står även att för att uppnå långsiktighet är det viktigt att sätta strukturer för ungas delaktighet och att målgruppen blir inbjuden tidigt i processer. Att de då inte enbart blir gäster utan att de får ta en aktiv medbestämmanderoll. Myndigheten för kulturanalys har ett uppdrag från regeringen att genomföra kulturvaneundersökningar med särskild redovisning av barn och ungas kulturvanor. I de undersökningarna har de kunnat se några tydliga faktorer som påverkar barns och ungas förutsättningar och möjlighet att delta i kulturverksamheter: vilket område de bor, vilken utbildningsnivå deras föräldrar har samt vilken bakgrund familjen har. I strategin saknas skrivningar om hur regionen avser att minska dessa faktorer påverkan på barn och ungas rätt till kultur.

Förvaltningen uppfattar att både skrivningarna i förslaget till strategi tillsammans med konstaterandet från flera statliga utredningar står i skarp kontrast till hur barn och unga kunnat vara delaktiga i framtagandet av regionens kulturstrategi. I beskrivningen av hur barn och unga har varit delaktiga i framtagandet av strategin är det otydligt vilken roll och vilken grad av delaktighet som ungdomarna har haft. Av det som går att utläsa framstår det som att de har haft en mer konsulterande roll och det är otydligt på vilket sätt de har påverkat innehållet i strategin.

I avsnittet beskrivs skolan som en viktig plattform för att stärka barn och ungas rätt till konst och kultur då det är en naturlig väg för att nå alla barn och unga med kulturverksamhet som både innefattar scenkonst och eget skapande. Här saknar dock förvaltningen ett fördjupat resonemang. Det finns flera anledningar till att skolan är så viktig ur ett barnrättsperspektiv, tillgänglighet, utbildning, social integration och livslångt engagemang. Skolan är en plats där barn och unga oberoende av bakgrund samlas. Genom att erbjuda kulturupplevelser och kulturutbildning inom skolan når det alla barn och unga.

När det gäller skolan beskrivs det vidare att en utmaning är att antalet scenkonstbesök som skolorna gör permanent eller på lång sikt har minskat efter pandemin. Andra utmaningar som beskrivs i avsnittet är att det finns stora brister i lokalförsörjningen för skapande unga och att det finns ekonomiska hinder för barn och unga att ta del av kulturupplevelser och eget kulturutövande. Förvaltningen ser inte att de insatser som beskrivs i strategin är tydligt kopplade till de utmaningar som beskrivs i avsnittet. Det saknas också en tydlighet i vad som är det regionala uppdraget kopplat till regionala strategierna och hur det hänger ihop med det kommunala uppdraget.

Förvaltningen bedömer att beskrivningen av kulturskolans uppdrag och verksamhet i strategin är missvisande och inkluderar inte den riktning som beskrivs i den nationella strategin för den kommunala kulturskolan. Förvaltningen vill förtydliga att kulturskolans huvuduppdrag inte är att bidra till förnyring av kulturutövare och vitalisering av kulturlivet.

Det övergripande målet för de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan är i stället att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Förvaltningen vill ge några exempel på hur regionen med detta som utgångspunkt kan stötta de kommunala kulturverksamheterna för barn och unga,

- bidra till ökad tillgång till lokaler och mötesplatser för kulturupplevelser och eget skapande
- kompetensutveckling
- breddad rekrytering
- stöd i utvecklingen av ett brett utbud av kulturella och konstnärliga uttryck
- stöd i utvecklingen av den fördjupade verksamheten i form av möte mellan barn, unga och professionella kulturutövare och kulturinstitutioner
- stöd i arbetet med att skapa en mer tillgänglig och jämlik verksamhet exempelvis genom metodutveckling
- stöd i utvecklandet av ett systematiskt arbetssätt för barn och ungas delaktighet och inflytande i beslutsprocesser

Förvaltningen önskar förtydligande av hur regionens kulturstrategi på ett konkret sätt kan omsättas i praktiken och därmed utgöra en god grund för beslutsfattare inom både region och kommuner att fatta beslut om åtgärder eller samarbetsavtal. Förvaltningens erfarenhet är att barn och unga inte ges tillräckligt tillträde till de kulturinstitutioner där regionen bidrar med finansiering.

Förvaltningen saknar också analyser på flera områden i strategin. Till exempel konstateras att antalet scenkonstbesök minskar, men det beskrivs inte vilken sorts scenkonst och resonemanget underbyggs inte av statistiskt underlag. Det försvårar enligt förvaltningen hur man med strategin som grund kan ta fram adekvata åtgärder för de problem som beskrivs, vilket även begränsar användarvärdet av strategin.

Digitaliseringen

Förvaltningen bedömer att digitaliseringen i huvudsak beskrivs nyanserat i strategin, både som ett medel för att tillgängliggöra kulturen och med förändringspotentialen att förändra förutsättningar för professionellt verksamma kulturarbetare. Förvaltningen saknar dock en beskrivning av hur digitaliseringen påverkar barn och unga samt hur de påverkar digitaliseringen. Förvaltningen vill se en tydligare beskrivning av hur digitala verktyg kan öka tillgängligheten och inkluderingen för barn och unga att ta del av kulturlivet i regionen. Tydliga skrivningar i strategin om hur särskilt riktade insatser mot prioriterade målgrupper som exempelvis barn och unga med funktionsnedsättning, barn och unga som bor i socioekonomiskt utsatta områden och barn och unga i glesbygd kan se ut och realiseras via digitala verktyg är exempel som förvaltningen gärna ser finns med i strategin.

Förvaltningen saknar beskrivningar av de möjligheter som en ökad digitalisering innebär. Med digitala verktyg och plattformar ökar möjligheterna för unga konstnärer att själva registrera, publicera och distribuera alster. Förvaltningen ser gärna att ett ställningstagande om detta och som då kan nyansera Konstnärsnämndens beskrivning i strategin av hur pengaströmmar tillfaller distributörer och kommersiella finansiärer.

När det gäller den digitala utvecklingen och framtagandet av strategidokument inom området borde det vara självklart att involvera barn och unga då de har ett annat perspektiv än vuxna när det gäller de här frågorna. De kan bidra med innovationskraft och ett tvärkonstnärligt perspektiv.

Barn och unga Kulturstrategi 2024-2027

Förvaltningen saknar information om vad detta är för ett dokument och hur den relaterar till Kulturstrategin. Det framgår inte om det är en del av kulturstrategin, en bilaga eller endast ett underlag. Texten innehåller påståenden och åsikter utan hänvisningar. Ett exempel att inledningsvis står det att många unga söker sig till kulturverksamheter i syfte att göra en förändring i samhället och att kulturens samhällsförändrande kraft är ett närvarande och grundläggande perspektiv hos barn och unga. Men det framgår inte vad som styrker påståendet eller om det är framtaget genom dialog med barn och unga.

Förvaltningen upplever det också märkligt att det i ett avsnitt som fokuserar på barn och unga finns med texter om vuxnas möjlighet att utöva kultur på nybörjar- och amatörnivå.

Förvaltningen konstaterar också att texten är osammanhängande och saknar beskrivna mål och strategier för den regionala kulturpolitiken.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att den här delen av strategin i nuvarande skick inte utgör en tillräckligt bra grund för att bidra till en mer utvecklad samverkan mellan kommunen och de regionala kulturinstitutionerna.

Texten och språket i strategi och bilaga

Vid sidan av strategins innehåll konstaterar förvaltningen att texterna är svårbegripliga utifrån att det saknas beskrivningar av sammanhang och samband. Särskilt gäller det bilagan om barn och unga. Flera av texterna är uppställda som löpande text samtidigt som de är mer än att likna med punktlister. På vilket sätt bilagan ska tolkas i relation till strategin framgår inte. För att bilagan ska fungera som ett komplement till strategin behöver texterna och språket bearbetas. Förvaltningen uppfattar att en del av texterna i bilagan bygger på diskussioner med de sex ungdomarna. Men om så är fallet framgår inte.

Det saknas även källhänvisningar på en del ställen som exempelvis till Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030.

Förvaltningen bedömer särskilt att bilagan om Barn och unga behöver vara skriven på ett sätt som både kan förstås av barn, unga och vuxna för att kunna bli användbar. Det förutsätter en förbättring av texterna.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Grundskoleförvaltningens ledningsgrupp

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef, Styrning och ledning